

הרפו מ"שדרת דג"!

נים הראשונים משלמים שכר לימיד שממנו יהנו כל הבונים בעתיד.

מחיר כל מבנה, וכך גם של מכון חליבה תלוי בתנאים אזוריים, טופוגראפיים, ביצוע עצמאי או על ידי קבלנים, וטיב עבודות הגמר; ויתכן שביצוע אותה תכנית יגרום להוצאות שונות בתכלית בשני מקומות שונים מחמת השוני בפרטים הנ"ל. כך, למשל, מתגלה הפרש של מאות ואולי אלפי ל"י בעבודות הגמר בלבד בהקמת המכונים בעין הנציב והעוגן. לכן קשה להשוות כשאר ביד סיכומים מוסמכים. פי כמה קשה המלאכה כאשר ברצוננו להשוות יעילותם של מכוני חליבה מטיפוסים שונים.

לכן, כל מי שקובע שמכון מסוג זה או אחר הוא זול יותר או יקר יותר, ולא מביא לביסוס טענתו חשבון השקעות מפורט, עושה מלאכה שתוצלתה מפוקפקת ביותר.

הספקי עבודה

סיכום הנסיון המעשי היחיד בארץ בהספק עבודה במכון "שדרת דג" נעשה ע"י החבר חי. החבר חי, במאמרו שנכתב זמן קצר אחר הפעלת המכון בעין הנציב, הדגיש שאין עוד להוציא מסקנות מהמצב שתואר על ידו, כי גם העובדים וגם הפרות נמצאים עדיין בשלב של התרגלות לתנאים החדשים.

למרות זאת מסתמכים כותבי המאמרים על נסיון התחלתי זה כעל הישג מאכסימאלי ומש"וים את פריון עבודה של "מתלמידים" עם הישגים שאליהם הגיעו במכונים אחרים לאחר עבר דה של שנים.

למאמרו של החבר חי יש אולי להעיר שחסיים בו נתונים על מהירות שלבי החליבה השורנים ברפת עין הנציב לפני הפעלת המכון החדש. כי למותר להסביר שאם, למשל, חלבו פרות במקום שלוש דקות נטו — ארבע דקות, והן לא היו מהירות בגמירה, הרי אין לדרוש מאותן פרות שישנו את הרגליהן רק משום שהן נחללות ב"שדרת דג".

אסתפק בשתי הערות אלה. עלי רק להוסיף

בגליונות האחרונים של "משק הבקר והחלב" הופיעו מאמרים אחדים הדגים על התכנון וההפעלה של מכון חליבה מטיפוס "שדרת דג". המ"חברים דנים ביתרונות וחסרונות של מכון חליבה מסוג זה, וכל אחד, לפי דרכו ונימוקיו השורנים, מגיע למסקנה של חיוב או שלילה של המכון הנ"ל בתנאי ארצנו.

כידוע, הנסיון בהפעלת מכון חליבה מסוג "שדרת דג" בארץ הוא מינימאלי. לעת עתה הופעל מכון חליבה אחד ויחיד בעין הנציב ועוד שניים-שלושה הם בשלב הבניה, אבל טרם הופעלו. פרט למר ברמן אין אדם בארץ אשר ראה במו עיניו מכון חליבה כזה בעבודה, ולא כל שכן אין איש אשר עבד בו. לכן, כל המאמרים הנ"ל — מלבד מאמרו של החבר חי — מתבססים על עיון בספרים ובפרוספקטים שונים, ומן ההכרח תוכנם הוא בעיקר תיאורטי ומבוסס על השערות. מכאן שחילוקי הדעות בין כותבי המאמרים הם גדולים; המסקנות, שאליהן הם מגיעים, מנוגדות בהחלט, ואפשרות ההוכחה המעשית היא אפסית. הגדיל לעשות בשטח זה החבר ב. לב אשר בשני מאמריו לא רק הצליח למצוא את כל המגירות שבשדרת דג, אלא גם הגיע למסקנה וסיכומים כלכליים, בהם הוא מוכיח את אי-כדאיותו של מכון חליבה מסוג זה.

אין ברצוני להשתתף בוויכוח עקרוני זה, כי עד אשר שורות אלו יגיעו לקוראים ודאי שנצליח להפעיל את מכון החליבה מסוג "שדרת דג" אשר הולך ונשלם במשקנו. אם ברצוני בכל זאת להעיר שתי הערות, הרי זה רק כדי להוכיח עד כמה הנימוקים השונים הם מחוסרי בסיס, ולהזיר היר על חריצת משפטים מוקדמים לגבי ניסוי חקלאי שתכליתו — שיכלול תהליכי עבודה והעלאה פריונה.

השקעת היסוד

לא ידוע עדיין מה עולה בניית מכון מסוג "שדרת דג", כי אין בידינו סיכומים מוסמכים על כך. אבל גם אחר שנקבל סיכום אחד או שנים לא תהיה זאת המילה האחרונה. הרי במכור

השפעת הבקר האמריקני על התפתחות העדר בשדה אליהו

הקדמה

מצב העדר לפני כואן של העגלות האמרי-

קניות

העדר שלנו מנה: 21 פרות, 13 מבכירות, ו-25 עגלות. דרגת הטיפוח היתה שווה לזו של משקי עמק הירדן ועמק יזרעאל. אחרי כשלון מוחלט של השלב הראשון בכינון העדר, נקנו רוב הבהמות במשקי הסביבה, בגדרה ובבאר טוביה. אמנם המבנים לא התאימו להחזקת עדר משובח ו"הקדחות" למיניהן ומחלות אחרות הפילו חללים. אולם הודות להזנה הטובה ולטיי פול אינדיבידואלי הגענו לתנובה ממוצעת של 4000 ליטר.

הסתגלות והתאקלמות

רכשנו 18 עגלות אמריקניות בשני שלבים. המר"מ לרכישה זו הצטמצם בשיחת טלפון שלי עם הגזבר שלנו מחיפה; הוא שאלני אם אני מעוניין בעגלות מאמריקה הוסיף שעלי לבוא מחר לתחנת ההסגר בחיפה ולקחת אותן. אופיינית היתה פעולה זו לפעולות אימפולסיביות שהן בבחינת "נעשה ונשמע". מי שראה את העגלות ברדתן מהמכונות לחצר האורחה הישנה, נזכר בפרות פרעה מלך מצרים. והן "רעות תאר מאד ורקות בשר"; ולא ראינו "כהנה בכל עמק בית שאן לרע" אבל במשך הזמן התפתחו העגלות והיו לפרות יפות מראה ובריאות בשר, שלא ביישו את הגזע ההולסטיין-פריזי המהולל. למרות שקבלנו את העגלות בחלקן בסוף החורף ובחלקן בהתחלת הקיץ לא נתקלנו בקשיי התיאקלמות מיוחדים. בהשגחת מדור הבקר הממ"ש שלי ערכנו מדידות חום של העגלות האמריקניות תוך השוואה ל-10 עגלות מקומיות בנות גילן. החום נמדד כל יום בשעות הצהריים החמות. התברר, שטמפרטורת הגוף של העגלות הזרות היתה נמוכה במקצת מזו של המקומיות. הבאנו כאמור, 18 עגלות בס"ה; 4 מהן יצאו עד להמ"ש ראשונה, סיבות היציאה היו: 1 — אי התעברות, 1 — מחמת זריקת חיסון, 1 — מקדחת תיילריה בתקופת הזמן שבין שתי זריקות חיסון.

פיתוח ענף חקלאי אפשר להשוות לבניית צית: יציקת יסוד, הקמת קירות, הנחת לבנה על לבנה וכד'. כל כברת דרך חדשה בהתפתחות קשורה בעבודת נמלים חרוצה. לימוד מתמיד מתוך נסיון והפיכתו למעשים. לעיתים רחוקות אנו עדים לכך שפעולה מיוחדת מהפכנית, מעין "קפיצת-דרך" מקדמת או מזרזת את התפתחות הענף. רבים הם הגורמים שהשפיעו השפעה מכרעת על ענף הבקר בארץ ב-10 השנים האחרונות: הקמת מבנים חדשים, הזנה עשירה, שימוש נרחב בפרים בדוקים, סלקציה קיצונית, חיסון נגד מחלות מדבקות וכד'. הודות לכל אלה הגענו לדרגתו המקצועית הגבוהה של הענף ובכל הורדמות של ציון הישגים מצביעים על הגורמים האלה. אבל כמעט נשכחה אותה פעולה נועזת שהיתה בבחינת "קפיצת-דרך" שיצרה יסוד לעדרי הבקר המפוארים בנגב, ששיקמה את העדרים הנפגעים במלחמת השיחור. רכישת הבקר האמריקני לפני כ-10 שנים היוותה מפנה והרחיבה את בסיס הברור.

שהואיל וידועה לנו האחריות שנטלנו על עצמנו בבניית אחד המכונים הראשונים מסוג "שדרת דג" בארץ, אחריות כלפי משקנו וכלפי כלל קהל הבוקרים בארץ, נעשה הכל למען שנסיונו יוכיח תר בהצלחה. נשתדל בהקדם האפשרי להעמיד לרשותו של כל מעוניין את סיכומי ההשקעה בתנאים שלנו. כמו כן נהיה מוכנים מדי פעם לפרסם את הספקי העבודה שלנו במכון החדש.

עד אז, עד אשר יתקבלו הסיכומים המוסמכים מעין הנציב, מהעוגן ואולי מעוד משק או שניים, אנא, כותבי המאמרים, תתאפקו ותכתבו בינתיים מאמרים על נושאים אחרים. הניחו לו למכון "שדרת הדג", וצפו אתנו יחד להצלחת נסיון רב חשיבות זה לקידום העבודה בענף הבקר בארץ.

מאיר שלמון

העוגן, יולי 1959